

Krzysztof Nowiński

Odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie w latach 1971-1978 - wystawa w Warszawie

---

Ochrona Zabytków 32/1 (124), 71-72

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

2. Uczestnicy posiedzenia Grupy Roboczej w czasie zwiedzania Zamku Królewskiego w Warszawie (zdjęcia: A. Juszczyk)

dzynarodowej narady w Sofii w drugim półroczu 1979 r. Wstępny porządek obrad przewiduje m.in. rozpatrzenie i przyjęcie statutu Sekretarza Generalnego i Sekretariatu, informacje o postępie prac w realizowaniu ustalonych zadań oraz opracowanie planu działania na lata 1981—1985.

Członkowie delegacji zagranicznych w czasie pobytu w Polsce zapoznani zostali z działalnością konserwatorską na Zamku Królewskim w Warszawie oraz we Fromborku, Malborku i Gdańsku. Organizacja robót, metodyka i mistrzostwo rzemieślników spotkały się z dużym uznaniem gości.

Wspólny, dwudniowy wyjazd (11—13.X. 1978) był także okazją do nawiązania ścisłych więzi w zespole, który rozwijać będzie dalszą współpracę. Wzruszającym akcentem było wręczenie członkowi delegacji radzieckiej I. P. Gorinowi medalu pamiątkowego w Malborku i Gdańsku, z okazji jego udziału w walkach o wyzwolenie tych ziem w 1945 r.

Uroczyste podpisanie protokołu z obrad nastąpiło w dniu 14.X.1978 r. z udziałem wszystkich członków delegacji oraz przedstawicieli władz PRL na spotkaniu u wiceministra kultury i sztuki i przewodniczącego delegacji polskiej prof. dr. Wiktora Zina. Uczestnicy narady podkreślili zarówno dorobek merytoryczny wynikający z zaangażowania w pracach wszystkich członków delegacji, jak również sprawność organizacyjną pierwszej narady Grupy Roboczej, którą zapewnił Zarząd PKZ wraz z Ośrodkiem Informacji i Oddziałem „Zamek” w Warszawie oraz Oddziałem PKZ w Gdańsku.

Wytyczone kierunki współdziałania krajów socjalistycznych w zakresie rozwijania materialno-technicznej bazy w dziedzinie konserwacji zabytków są ważnym wzbogaceniem i poszerzeniem dotychczasowych form współpracy prowadzonych w organizacjach międzynarodowych, uczelniach, i innych instytucjach zasłużonych dla ochrony ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturalnego. Pierwsza narada Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów stanowi kontynuację dotychczasowej współpracy i otwiera nowy etap współdziałania prowadzonego na zasadach wzajemnej pomocy i wzajemnych korzyści.

Feliks Ptaszyński

ODBUDOWA ZAMKU KRÓLEWSKIEGO W WARSZAWIE W LATACH 1971—1978 — WYSTAWA W WARSZAWIE

W dniu 16 października 1978 r. otwarto w Warszawie, w niedawno odrestaurowanym budynku Podchorążówki (Łazienki), wystawę poświęconą odbudowie Zamku Królewskiego w latach 1971—1978. Ekspozycję przygotowały: Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, Muzeum Narodowe oraz PP Pracownie Konserwacji Zabytków.

Wystawa została otwarta w okresie, kiedy odbudowa Zamku Królewskiego znajduje się na drugim etapie trudnych prac wykończeniowych. Chociaż niektóre z sal zamkowych, np. Balowa, Rycerska, Audiencjonalna czy Gabinet Marmurowy, są już częściowo urządzone, to jednak pozostało jeszcze wiele do zrobienia, aby oddać Zamek społeczeństwu. Wystawa w Podchorążówce stara się nam ten termin przybliżyć, ukazując w 20 salach prawie wszystkie sprawy związane z odbudową Zamku.

O dziejach siedmioletniej odbudowy, od chwili podjęcia decyzji 20 stycznia 1971 r., przypominają pierwsze sale ekspozycji,

1. Dar rządu ZSRR — arras z pierwszej połowy XVI w. (Bruksela)

2. Projekt rekonstrukcji malarstwa na boazerii w Gabinetcie Konferencyjnym

3. Fragment urzędzenia Gabinetu Marmurowego z portretami królów malowanymi przez Bacciarellego (zdjęcie: W. Jankowski)

w których pokazano ofiarność społeczeństwa, prace społeczne, wykaz instytucji pracujących przy odbudowie (11 oddziałów PKZ, 80 różnych przedsięwzięć), dokumentację odbudowy oraz dzieła sztuki zakupione bądź darowane dla Zamku przez osoby prywatne, instytucje i rządy państw. Znajduje się tu m.in. pierwszy dar ofiarowany w 1967 r. przez Hieronima Morstina — „Portret Jana Andrzeja Morstina” pędzla H. Rigaud, są dary markiza Eugénisa Kucharskiego z Francji (portrety), dar rządu ZSRR (arras brukselski z pierwszej połowy XVI w.), Teresy Sahakian z Belgii (zespół tkanin z XVIII w.), rządu RFN (trzy portrety królów polskich), pre-

zydenta Francji (biurko z 1780 r.), itd. itd. Ogólna liczba darów przekracza obecnie 1500, a są także rzeźby, zegary, kandelabry, świeczniki itp. Głównym zadaniem organizatorów wystawy była prezentacja sposobów i metod odtwarzania wnętrz zamkowych. Temu tematowi poświęcona została największa część ekspozycji, która przede wszystkim jednak ukazuje ogrom żmudnej pracy dokumentalistów i konserwatorów (głównie z PKZ), w zabezpieczeniu dzieł sztuki, detali architektonicznych, a także w odtwarzaniu całkowicie zniszczonych elementów wystroju wewnętrznego. Trzeba podkreślić, że samą aranżacją 102 sal Zamku zajęło się Muzeum

Narodowe, które przekazało m.in. obiekty uratowane przez jego pracowników (300 obrazów, 70 rzeźb, dzieła sztuki zdobniczej, pamiątki historyczne) oraz znajdujące się w zbiorach muzealnych inne dzieła, np. cykl historycznych obrazów Jana Matejki. Przykładowo wybrane na wystawę wnętrza prezentują różne metody wspólnych działań konserwatorów, historyków, historyków sztuki, muzeologów i architektów.

W tym miejscu należy dodać, że podstawowym celem postawionym przed wykonawcami wnętrz zamkowych było stworzenie w nich muzeum narodowych dzieł, służące jednocześnie celom najwyższej reprezentacji państwowej. Zamek jako budowla-pomnik naszej historii, kultury i patriotyzmu powinien ilustrować ideę ciągłości tych narodowych uwarunkowań. Zatem głównym założeniem jest zachowanie związku pomiędzy Zamkiem-pomnikiem a zbiorami dzieł sztuki odzwierciedlającymi symbolikę tego pomnika. Odpowiednio dobrane dzieła sztuki będą więc odgrywały najważniejszą rolę, tworząc odpowiednią, historyczną atmosferę pomieszczeń.

Wystawa w Podchorążówce prezentuje trzy sale zamkowe — Gabinet Marmurowy, Gabinet Konferencyjny i Salę Senatorską. Organizatorzy wystawy prowadzą nas do nich poprzez ekspozycje studiów historycznych tych wnętrz, oraz sposobów ich adaptacji do nowych funkcji, a następnie pokazują detale wyposażenia, które będą umieszczone w tych wnętrzach. Oprócz wymienionych będzie jeszcze m.in. ciąg komnat książąt mazowieckich, Jagiellonów i Wazów; zespół sal poselskich; zespół sal utworzonych przez Stanisława Augusta; sale o charakterze galerii, jak np. matejkowska, arrasów, skarbiec (17 sal o powierzchni 1500 m² z ponad 6 tysiącami dzieł sztuki i pamiątek historycznych), itd. itd.

Po obejrzeniu wystawy można pokusić się o przedstawienie zasobu źródeł, jakim dysponowali i dysponują specjaliści w aranżacji wnętrz. Są to więc, obok oryginalnych elementów architektury (fragmenty sztukaterii, kominków, posadzek itp.) i wyposażenia (obrazy, rzeźby, okucia itp.), także źródła ikonograficzne (np. oryginalne projekty wnętrz z XVIII w.), księgi inwentarzowe i rewizyjne, w których m.in. wymieniano elementy wystroju Zamku, rachunki za zakupy różnych przedmiotów, pamiętniki, fotografie z czasów nowszych, a nawet korespondencja dotycząca Zamku i jego wyposażenia. Z posiadanych źródeł wynikają metody odtwarzania wnętrz. W Zamku znajdują się więc sale restytuowane, do których nie brak oryginalnych elementów wystroju, co dotyczy przede wszystkim pomieszczeń stanisławowskich, oraz sale komponowane, tzn. tworzone na podstawie naszej historycznej wiedzy na temat danej epoki.

Ekspozycja w Podchorążówce daje więc doskonałe wyobrażenie o całym tym przedsięwzięciu, choć przecież, jak każda tego rodzaju wystawa, musiała być potraktowana skrótowo. Jej uzupełnieniem są dwie sale kinowe, w których można obejrzeć z przeźroczki wyposażenie wnętrz zamkowych oraz kronikę odbudowy Zamku. Ten drugi temat oglądaliśmy już jak historię mającą zaledwie siedem lat.

Krzysztof Nowiński